

برنامه‌ریزی شهری (مبانی و ایران)

مجموعه جغرافیا

مؤلف: مسین عبادی

همراه با سوالات و پاسخ کنکور ۹۰

کتابشناسی ارشد

www.ketab.ir

عبادی، حسین

برنامه‌ریزی شهری (مبانی و ایران) رشته جغرافیا / حسین عبادی

مهر سیحان، ۱۳۹۰

۱۹۰ ص: جدول، نمودار (آمادگی آزمون کارشناسی ارشد جغرافیا)

ISBN: 978-964-164-288-6

نهرستویسی بر اساس اطلاعات قبیا.

فارسی - چاپ اول

۱- برنامه‌ریزی شهری (مبانی و ایران)

۲- آزمون دوره‌های تحصیلات تکمیلی

حسین عبادی

ج - عنوان

۱۱۱ ۱۶۵/۵ ۶ ۶ ۶ ۶

شماره کتابخانه ملی

رده‌بندی دیویی

۱۸۸۹۲۶۶

۳۰۷/۱۲۱۶

نام کتاب: برنامه‌ریزی شهری (مبانی و ایران)

مؤلف: حسین عبادی

ناشر: مهر سیحان

نوبت و تاریخ چاپ: اول / ۱۳۹۰

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰/۰۰۰ ریال

شابک: ISBN 978-964-164-288-6

انتشارات مهر سیحان: خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع مطهری، دربروی فضای هتل بزرگ تهران،

جنب بانک ملی، پلاک ۲۰۵۰ تلفن: ۸۸۱۰۰۱۱۳-۴

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی آزاد ماهان می‌باشد و هر گونه اقتباس کپی‌برداری از این اثر بدون اخذ مجوز بیکرد قانونی دارد.

مقدمه ناشر

آیا آنانکه می‌دانند با آنانکه نمی‌دانند برابرنند؟ (قرآن کریم)

پس از حمد و سپاس و ستایش به درگاه بی‌همتای احدیت و درود بر محمد مصطفی، عالی‌نمونه بشریت که در تاریخ دور تاریخ، بنا به فرمان نافذ صمدیت از میان مردمی برخاست که خود بودند در پست‌ترین حد توحش و ضلال و بربریت و آنگاه با قوانین شامل خویش هم ایشان را راهبری نمود و رهانید از بدویت و استعانت جوییم از قرآن کریم، کتابی که هست جاودانه و بی‌نقص تا ابدیت.

کتابی که در دست دارید آخرین ویرایش از مجموعه کتب خودآموز مؤسسه آموزش عالی آزاد ماهان است که بر مبنای خلاصه درس و تأکید بر نکات مهم و کلیدی و تنوع پرسش‌های چهار گزینه‌ای جمع‌آوری شده است. در این ویرایش ضمن توجه کامل به آخرین تغییرات در سرفصل‌های تعیین شده جهت آزمون‌های ارشد تلاش گردیده است که مطالب از منابع مختلف معتبر و مورد تأکید طراحان ارشد با ذکر مثال‌های متعدد بصورت پرسش‌های چهار گزینه‌ای با کلید و در صورت لزوم تشریح کامل ارائه گردد تا دانشجویان گرامی را از مراجعه به سایر منابع مشابه بی‌نیاز نماید.

لازم به ذکر است شرکت در آزمون‌های آزمایشی ماهان که در جامعه آماری گسترده و در سطح کشور برگزار می‌گردد می‌تواند محک جدی برای عزیزان دانشجو باشد تا نقاط ضعف احتمالی خود را بیابند و با مرور مجدد مطالب این کتاب، آنها را برطرف سازند که تجربه سال‌های مختلف موکد این مسیر به عنوان مطمئن‌ترین راه برای موفقیت می‌باشد.

لازم به ذکر است از پورتال ماهان به آدرس www.mahanportal.ir می‌توانید خدمات پشتیبانی را دریافت دارید.

و نیز بر خود می‌بالیم که همه ساله میزان تطبیق مطالب این کتاب با سؤالات آزمون‌های ارشد- که از شاخصه‌های مهم ارزیابی کیفی این کتاب‌ها می‌باشد- ما را در محضر شما سربلند می‌نماید.

در خاتمه بر خود واجب می‌دانیم که از همه اساتید بزرگوار و دانشجویان ارجمند از سراسر کشور و حتی خارج از کشور و همه همکاران گرامی که با ارائه نقطه نظرات سازنده خود ما را در پربارتر کردن ویرایش جدید این کتاب یاری نمودند سپاسگزاری نموده و به پاس تلاش‌های بی‌چشمداشت، این کتاب را به محضرشان تقدیم نماییم.

مؤسسه آموزش عالی آزاد ماهان

معاونت آموزش - بهار ۹۰

مقدمه مولف

سپاس یزدان پاک را که مرا یاری نمود تا بتوانم خدمتی هر چند ناچیز در جهت ادای دین خود به علم جغرافیا، به دانش پژوهان این عرصه عرضه کنم.

مجموعه‌ی گردآوری شده، حاصل تلاش بی‌وقفه‌ی نگارنده به همراه راهنمایی‌های اساتید مجرب علم جغرافیا می‌باشد. این مجموعه شامل مواد امتحانی زیر است:

- جغرافیای شهری (مبانی و ایران)
- برنامه‌ریزی شهری (مبانی و ایران)
- برنامه‌ریزی ناحیه‌ای و روستایی (مبانی و ایران)
- ژئومورفولوژی (مبانی و ایران)
- آب و هوا شناسی (مبانی و ایران)
- فلسفه‌ی جغرافیا

از آنجایی که مجموعه‌ی علوم جغرافیا (کد ۱۱۰۲) برخلاف دیگر گروه‌های آزمایشی دارای منابع امتحانی مشخص و سنجی نمی‌باشد، بنابراین سعی شده است تا حد امکان از تمامی کتب موجود در این رابطه که آورده شدن حتی یک سوال از آنها نیز احتمال داده می‌شود، مطالبی استخراج شود.

هدف اصلی در این کتاب فراهم آوردن زمینه‌های مطالعاتی برای دانشجویانی است که به اکثریت منابع و کتاب‌های مرجع دسترسی نداشته و یا اینکه وقت مطالعه‌ی آنها را ندارند.

لازم به ذکر است که اطلاعات این مجموعه طبق آخرین تغییرات در کتب و مواد امتحانی گردآوری و تلاش شده تا با جدیدترین منابع معرفی شده مطابقت و هم‌پوشی داشته باشد. با این تعبیر انتظار می‌رود که مجموعه‌ی حاضر بتواند تأثیری مفید بر روند قبولی داوطلبان رشته‌ی جغرافیا داشته باشد.

گفتنی است که محتوای این مجموعه کتاب به گونه‌ای تنظیم شده که تمام گرایش‌های جغرافیا به‌علاوه‌ی گرایش‌های برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، و طراحی شهری بتوانند از این مباحث بهره ببرند.

یکی از دروس امتحانی جغرافیا، برنامه‌ریزی شهری (مبانی و ایران) می‌باشد که در این کتاب در قالب شش فصل ارائه شده است. مؤلف قلباً اذعان دارد که آنچه پیش رو دارید مانند ثمره‌ی هرنلش دیگری در زندگی نمی‌تواند محصول فعالیت‌های منفرد باشد. دست‌های بسیار و اذهان متعدد به لطف پروردگار یاری رسانده‌اند تا نگارنده بتواند این مجموعه را گردآوری کند.

اما از آنجایی که هیچ تلاشی عاری از کم و کاست نمی‌باشد، نگارنده نیز در این باره هیچ‌گونه ادعایی ندارد و لیکن تردیدی نیست که در این ارتباط هر گونه قصور و کوتاهی همواره متوجه مؤلف می‌باشد. لذا از شما عزیزان خواهشمند است با نظرات اصلاحی خود اینجانب را آگاه و خوشنود سازید.

در پایان نگارنده، تشکر خالصانه‌ی خویش را از راهنمایی‌های ارزشمند و به جای اساتید گرانقدر خانم دکتر ناهید سجادیان، دکتر علی موحدو، دیگر اساتید صاحب‌نظر در برنامه‌ریزی شهری ابراز می‌دارد. اساتید محترمی که نگارنده با استفاده از راهنمایی‌های مستقیم یا مطالعه‌ی آثارشان بهره‌ی فراوان کسب کرده است :

دکتر حسین شکوئی، دکتر یدالله فرید، دکتر اصغر نظریان، دکتر کرامت الله زیاری، دکتر ناصر مشهدی زاده دهقانی، دکتر سید محسن حبیبی، دکتر اسماعیل شیعه، دکتر محمد تقی رهنمایی، دکتر غلامحسین مجتهد زاده، دکتر ناهید سجادیان، دکتر سعید ملکی و همچنین تمامی اساتید گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز.

ردیف	گرایش نام دروس امتحانی	برنامه ریزی شهری	برنامه ریزی روستایی	جغرافیای سیاسی	جغرافیای طبیعی	جغرافیا ی نظامی	جغرافیا- برنامه ریزی توریسم
۱	زبان تخصصی	۲	۲	۲	۲	۳	۲
۲	فلسفه ی جغرافیا	۱	۱	۱	۱	۲	۱
۳	ژئومورفولوژی (مبانی و ایران)	-	-	۱	۲	-	-
۴	آب و هوا شناسی (مبانی و ایران)	-	-	-	۲	-	-
۵	منابع آب و خاک (مبانی و ایران)	-	-	-	۲	-	-
۶	مبانی جغرافیای انسانی	-	-	۲	۱	۲	-
۷	جغرافیای شهری (مبانی و ایران)	۲	۲	-	-	-	۱
۸	مبانی جغرافیای طبیعی	۱	۱	۱	-	۲	۱
۹	جغرافیای روستایی و کوچ نشینی (مبانی و ایران)	-	۲	-	-	-	-
۱۰	برنامه ریزی ناحیه ای و روستایی (مبانی و ایران)	۲	۲	-	-	-	-
۱۱	برنامه ریزی شهری (مبانی و ایران)	۲	-	-	-	-	-
۱۲	جغرافیای سیاسی (مبانی و ایران)	-	-	۳	-	-	-
۱۳	جغرافیای نظامی ایران و کشورهای همجوار	-	-	۲	-	۳	-
۱۴	آمار و احتمال	-	-	-	-	-	-
۱۵	ریاضی و آمار	-	-	-	-	-	۱
۱۶	جاذبه های توریستی ایران	-	-	-	-	-	۲

جدول ضرایب مواد امتحانی هر یک از گرایش های جغرافیا کد (۱۱۰۲) برای ورود به دوره ی کارشناسی ارشد

عنوان	صفحه
فصل اول: تعاریف و مفاهیم	۱۱
۱-۱- مفهوم برنامه ریزی و برنامه ریزی شهری	۱۳
۲-۱- تعریف برنامه ریزی	۱۳
۳-۱- تعریف برنامه ریزی و طرح ریزی شهری	۱۳
فصل دوم: تحولات تاریخی شهر سازی و برنامه ریزی شهری	۱۵
۱-۲- تحولات شهر سازی	۱۷
۱-۱-۲- کامیلو زیتو و رفورم شهرها	۱۷
۲-۱-۲- اتوو اگنر و ایجاد فضاهای باز در محلات	۱۷
۳-۱-۲- ابنزر هاوارد و شهرهای باغ مانند	۱۷
۴-۱-۲- وحدت شهر و محیط طبیعی آن (نظریه ی باتریک گدس)	۱۸
۵-۱-۲- شهرهای نوار مانند (نظریه ی سوریا ای ماتا)	۱۸
۶-۱-۲- شهر صنعتی (نظریه ی تونی گارنیه)	۱۸
۷-۱-۲- طرح واحدهای خودیار (نظریه ی کلرنس پری)	۱۸
۸-۱-۲- ناحیه ای برای زندگی (طرح کلارنس اشتاین)	۱۸
۹-۱-۲- طرح رادبرن (سازمان عمومی)	۱۸
۱۰-۱-۲- طرح لوکوربوزیه	۱۸
۱۱-۱-۲- طرح (فرانک لوید رایت)	۱۹
۲-۲- نظریه ی های ساخت شهر	۱۹
۱-۲-۲- ساخت دوایر متحد المركز (نظریه ی ارنست برگس)	۱۹
۲-۲-۲- ساخت قطاعی شهر (نظریه ی همرویت)	۱۹
۳-۲-۲- ساخت ستاره ای شکل	۱۹
۴-۲-۲- ساخت چند هسته ای	۲۰
۵-۲-۲- ساخت عمومی شهرها (رابرت دیکسون)	۲۰
۶-۲-۲- ساخت طبیعی شهر	۲۰
۷-۲-۲- ساخت خطی یا کریدوری	۲۰
۳-۲- طرح های مختلف توسعه ی شهری	۲۱
۱-۳-۲- شهر ستاره ای (شعاعی)	۲۱
۲-۳-۲- شهر اقماری	۲۱
۳-۳-۲- شهر خطی	۲۱
۴-۳-۲- شهر گسترده (شطرنجی)	۲۱
۵-۳-۲- شهر در مدل کهکشانی	۲۲

۲۲	۶-۳-۲- طرح مکمل مدل کپکشان
۲۳	۷-۲-۲- شهر در مدل حلقه ای
۲۳	۸-۲-۲- شهر در مدل متمرکز
۲۴	۹-۲-۲- شهر در مدل شبکه محوری باروک
۲۴	۴-۲- پیشینه تاریخی شهرسازی و برنامه ریزی شهری در ایران
۲۴	۱-۴-۲- ویژگی های کلی شهرسازی و عوامل تأثیر گذار بر آن
۲۵	۲-۴-۲- نخستین اقدام در زمینه شهرسازی جدید
۲۵	۱-۲-۴-۲- اقدام های دوره قاجار
۲۵	۲-۲-۴-۲- اقدام های دوره پهلوی
۲۷	فصل سوم: انواع برنامه ریزی و طرح های شهری
۲۹	۱-۳- انواع برنامه ریزی
۳۰	۲-۳- انواع طرح های شهری
۳۰	۱-۲-۳- طرح جامع شهری
۳۰	۲-۲-۳- طرح تفصیلی شهری
۳۱	۳-۲-۳- طرح هادی
۳۱	۴-۲-۳- طرح ساماندهی
۳۱	۵-۲-۳- طرح بهسازی بافت قدیم
۳۱	۶-۲-۳- طرح آماده سازی زمین
۳۲	۷-۲-۳- طرح نو شهرها یا شهرهای جدید
۳۲	۸-۲-۳- طرح جامع شهرستان
۳۲	۹-۲-۳- طرح اسکان نود
۳۲	۱۰-۲-۳- طرح کالبدی ملی
۳۳	فصل چهارم: برنامه ریزی شهرهای جدید
۳۵	۱-۴- پیدایش و سیر تحول شهرهای جدید
۳۵	۲-۴- گونه شناسی و طبقه بندی شهرهای جدید
۳۶	۳-۴- تجارب جهانی شهرهای جدید
۳۶	۴-۴- نظام شهری و شهرهای جدید در ایران
۳۷	۵-۴- برنامه ریزی شهرهای جدید
۳۸	۶-۴- شهرهای جدید در ایران
۳۹	فصل پنجم: نظام و مراحل اجرایی تهیه طرح های شهری
۴۱	۱-۵- نظام اجرایی و تشکیلات برنامه ریزی شهری
۴۱	۱-۱-۵- وزارت مسکن و شهر سازی
۴۱	۲-۱-۵- وزارت کشور
۴۱	۳-۱-۵- دفاتر فنی استانداری ها
۴۱	۴-۱-۵- دفاتر فنی شهرداری ها
۴۲	۵-۱-۵- مهندسان مشاور
۴۲	۶-۱-۵- شورای عالی شهر سازی و معماری
۴۲	۲-۵- مراحل اجرایی تهیه طرح های شهری
۴۲	۱-۲-۵- تصمیم گیری و ارجاع کار
۴۲	۲-۲-۵- تهیه گزارش و تدوین پروژه

۴۲	۳-۲-۵- ارزیابی و گزارش
۴۲	۴-۲-۵- تصویب طرح و ارجاع آن به شهرداری‌ها
۴۲	۵-۲-۵- تهیه‌ی طرح تفصیلی
۴۳	۶-۲-۵- روش ساخت
۴۳	۷-۲-۵- نظارت بر حسن انجام کار
۴۵	فصل ششم: برنامه ریزی کاربری اراضی شهری
۴۷	۱-۶- معیارهای بهینه در مکان‌یابی کاربری‌های شهری
۴۷	۲-۶- سرانه‌ی زمین
۴۸	۳-۶- تراکم خالص و ناخالص
۴۸	۴-۶- سرانه‌های شهری و مسکونی
۴۸	۵-۶- حریم، محدود و محدوده ساخته شده
۴۸	۶-۶- الگوی برنامه ریزی و جایگزینی نیازمندی‌های شهری
۴۸	۷-۶- محلات و ناحیه‌های شهری
۴۹	۸-۶- استاندارد‌های شهری
۵۰	۹-۶- راه و شبکه‌های ارتباطی
۵۰	۱۰-۶- ضوابط توسعه زمین و تاسیسات زیربنایی
۵۱	مجموعه‌ی نکات
۱۱۰	مجموعه‌ی سوالات چهارگزینه‌ای
۱۳۰	پاسخنامه سوالات چهارگزینه‌ای
۱۳۵	آزمون‌های سال‌های گذشته (۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰)
۱۹۰	منابع و مآخذ